

Purpose. The purpose of this article is to analyze the mechanisms of the state regulation of international capital flows, often referred to as capital controls, in order to implement them into an effective macroeconomic policy in developing countries and emerging markets.

Methods. The methodology of the article is closely linked to its purpose. Methods of classification, generalization, comparative analysis and case study are used to analyse the most widely used capital control instruments, their advantages and disadvantages, similarities and differences between them

Results. The main measures and tools by which the state may influence the volume, structure and other parameters of capital inflow and outflow (especially short-term and volatile), – with the aim of stabilizing financial sector and economy as a whole, achieving sustainable economic growth and development, – are analyzed. There are numerous classifications of capital controls, but because of the variety of instruments a complete comprehensive list is hard to achieve. The article studies different instruments of quantitative and price-based state capital controls, evaluates their main characteristics as well as differences between them. It is noted that due to the weak institutions in developing countries, it is more appropriate for the latter to use price-based capital control measures that do not require intricate administration. Finally, possible implications of capital controls on monetary policy and certain macroeconomic indicators are stated.

Originality. The authors develop a detailed classification of capital controls, with their distribution by implementation tools; by types of flows, regulated; by the direction of capital flows; by level of regulation; as well as, by motives and purposes of regulation.

Conclusion. Experience of the global financial crises and the fact that countries implementing capital controls have been among the least affected by it shows that international community should not seek absolute liberalization of trade in financial assets, even in the long run. In order to take advantage of all the benefits of capital account liberalization, developing countries and emerging markets must first achieve a threshold level of institutional development.

Key words: international capital flows; liberalization; state regulation; developing countries; market-based instruments; administrative measures; monetary policy autonomy; effectiveness; financial engineering.

Одержано редакцією: 27.11.2017
Прийнято до публікації: 13.12.2017

УДК 330.332.1

ЛИСИЙ Олександр Пилипович,
к.е.н., професор, директор АМІ НУ «ОМА»,
м. Маріуполь, Україна
info@ami.edu.ua

ОЧЕРЕДЬКО Олена Олександрівна,
старший викладач кафедри «МіПМТ»
АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна
ocheredcoelena@gmail.com

ТОНКИХ Людмила Семенівна,
к.фіз.-мат.н., доцент кафедри «ПНіГД»
АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна
info@ami.edu.ua

ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МОРСЬКИХ ПОРТІВ В УКРАЇНІ

Виявлена сучасна роль інвестиційної привабливості морських портів в Україні. Визначені основні напрями державного регулювання надходження інвестицій для зростання економіки в цілому. Зазначені існуючі негативні сторони інвестиційної привабливості морських портів. Запропоновані основні напрямки підвищення інвестиційної привабливості морських портів в Україні: розширення інфраструктури; збільшення простору для логістики; збільшення виробництва за рахунок використання інформаційних технологій. Окреслені стратегічні напрями

розвитку морських портів України: підвищення конкурентоспроможності портової галузі шляхом удосконалення обробки вантажів; забезпечення ефективного державного регулювання спеціалізованих послуг, що надаються в морському порту суб'єктами природних монополій, та послуг, плата за надання яких включається до складу портових зборів; удосконалення системи документообігу, спрощення дозвільних процедур, зменшення часу обробки вантажів; створення умов для розвитку добросовісної конкуренції між морськими портами нашої країни та інші.

Ключові слова: морські порти, інвестиційна привабливість, напрямки підвищення інвестиційної привабливості.

Постановка проблеми. Підвищення інвестиційної привабливості портів це першочергове завдання для розвитку морського господарського комплексу України. Морські порти України є однією з найважливіших складових транспортно-логістичного комплексу України, де здійснюються обслуговування суден, вантажів, пасажирів як внутрішнього, так і міжнародного сполучення, а також перевалка вантажів на інші види транспорту. Від ефективності функціонування морських портів залежить конкурентоспроможність транспортно-логістичного комплексу України на світовому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Залучення іноземних інвестицій на підприємства морської галузі – складний процес, якому присвячена низька наукових досліджень вчених економістів, таких як Гаврилюк О. В., Драган І. В., Даниленко А. А. та інших.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні ролі інвестиційної привабливості морських портів для підвищення економічної ситуації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиції, у тому числі іноземні, є не лише механізмом розвитку, але й основним способом регулювання економіки шляхом переходу капіталу. На сучасному етапі іноземні інвестиції виступають одним з основних джерел підтримання сталого економічного розвитку портів України.

Підвищення інвестиційної привабливості має стати ключовим шляхом інвестиційної політики портів. Таке підвищення потребує створення певних передумов: зниження темпів інфляції; стабілізації національної валюти; вдосконалення системи оподаткування; збільшення заощаджень населення; стабільності протягом тривалого часу основних законодавчо-нормативних актів, що регулюють різні аспекти інвестиційної діяльності.

Рівень інвестиційного співробітництва України залишається низьким. За показником інвестицій на душу населення Україна у десятки разів відстає від країн Східної Європи. Незавершеність інституційних перетворень, надмірне втручання державних органів у господарську діяльність підприємств та корупція не сприяють надходженню в Україну світових фінансових потоків. Однією з головних причин низького рівня прямого іноземного інвестування в порти України поки що залишається несприятливий, порівняно з іншими країнами інвестиційний клімат.

Правові, економічні та організаційні основи діяльності в морських портах України розглядаються Законом «Про морські порти України» [1]. Закон регулює відносини у сфері портової діяльності, зокрема, встановлює основи державного регулювання діяльності в морських портах, порядок будівництва, відкриття, розширення та закриття морських портів в Україні, порядок провадження на їх території господарської діяльності, у тому числі надання послуг, визначає правовий режим об'єктів портової інфраструктури.

Ефект від іноземного інвестування, міжнародної співпраці із зарубіжними партнерами визначається конкретними обставинами і правильним вибором стратегії щодо залучення капіталу із-за кордону. В результаті можна мати синергійний ефект від підвищення ефективності діяльності підприємств в економічному просторі держави [2].

Основою для подальшого розвитку морських портів є Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року [3], яка включає короткострокові (на п'ять років), середньострокові (на 10 років) та довгострокові (на 25 років) плани розвитку. Основою Стратегії розвитку морських портів України є плани розвитку морських портів та морських терміналів, прогнози щодо вантажопотоків, завдання, основні напрями та

джерела фінансування реалізації Стратегії, інші основні параметри розвитку. Стратегія розвитку морських портів України базується на засадах державної політики у сфері транспорту та враховує плани розвитку інших транспортних галузей України.

До негативних сторін інвестиційної привабливості морських портів можна віднести: недосконалість податкового, господарського та цивільного кодексів; нестабільність існуючої нормативно-правової бази; нерегульованість корпоративних відносин; наявність тіньового сектору економіки, що робить неконкурентоспроможною продукцію офіційної економіки; відсутність чіткої та послідовної пріоритетної державної й регіональної політики; низький рівень капіталізації українських банків, який не дає змоги кредитувати ризиковані проекти і гальмує можливості реалізації венчурних проектів; високий рівень корумпованості в органах влади. Всі ці фактори відлякують інвесторів з розвинених країн світу.

Україна сприймається іноземними інвесторами як несприятлива для інвестування держава. Головними причинами такої ситуації є:

- нестабільність політичної ситуації в Україні. Особливо цей фактор важливий для великих ТНК з Німеччини, США, Великобританії, які не тільки ведуть свою господарську діяльність, але певним чином відображають політичну позицію найвпливовіших країн світу.
- недоліки законодавства в сфері інвестування та підприємництва. Недостатнє правове забезпечення, зокрема з питань платежів до бюджетів всіх рівнів та централізованих фондів спеціального призначення.
- стандарти. Невідповідність податкової і бухгалтерської систем міжнародним стандартам несе велику кількість непорозумінь іноземних – податки. Високий рівень і велика кількість податків позбавляє державу конкурентних переваг при залученні іноземних інвесторів. Відзначається нестабільність економічної і податкової політики, її залежність від організаційних змін на урядовому рівні. Умови оподаткування інноваційно-інвестиційної діяльності не стимулюють її розвиток. Одним з найгостріших є питання своєчасного повернення раніше сплаченого ПДВ податковими органами.
- митні бар'єри. Високі ставки мита на ввезення при надходженнях іноземних інвестицій в Україну, непорозуміння з митними органами при визначенні митної вартості товарів, способу нарахування мита та акцизних зборів.

Основними напрямками підвищення інвестиційної привабливості морських портів мають стати: розширення інфраструктури; збільшення простору для логістики; збільшення виробництва за рахунок використання інформаційних технологій.

Стратегічні напрями розвитку морських портів України полягають у виконанні таких основних завдань:

- підвищення конкурентоспроможності портової галузі шляхом удосконалення обробки вантажів; модернізації і розвитку об'єктів портової інфраструктури загального користування, зокрема автомобільних та залізничних під'їзних шляхів;
- забезпечення ефективного державного регулювання спеціалізованих послуг, що надаються в морському порту суб'єктами природних монополій, та послуг, плата за надання яких включається до складу портових зборів; удосконалення системи документообігу, спрощення дозвільних процедур, зменшення часу обробки вантажів;
- створення умов для розвитку добросовісної конкуренції між морськими портами нашої країни; забезпечення технологічного розвитку портової галузі та підготовки спеціалістів портової галузі шляхом впровадження сучасних технологій виконання навантажувально-розвантажувальних робіт; удосконалення навчальної бази для підготовки спеціалістів портової галузі;
- залучення приватних інвестицій для розвитку морських портів, для модернізації та створення об'єктів портової інфраструктури на підставі договорів концесії, договорів про спільну діяльність, інших інвестиційних договорів;

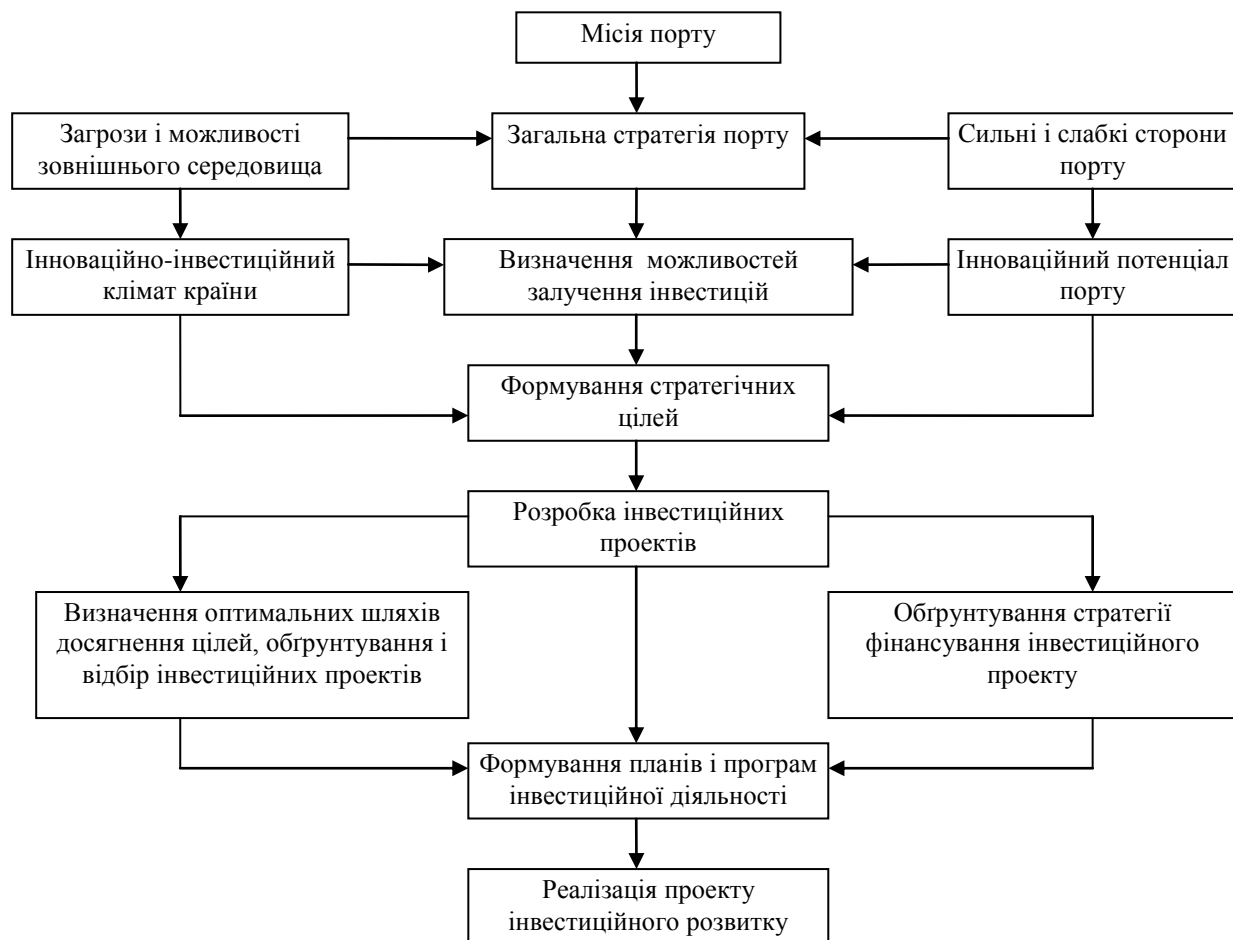

Рис. 1 Шляхи підвищення інвестиційної привабливості морських портів України

- активна участь у міжнародних організаціях з метою створення умов для транскордонних перевезень вантажів; приведення стандартів роботи морських портів у відповідність з європейськими;
- забезпечення державних гарантій та захисту прав інвесторів; забезпечення створення достатніх глибин на підхідних шляхах та в акваторіях морських портів для обслуговування великих суден;
- забезпечення ефективного функціонування та розвитку систем технічного та інформаційного забезпечення безпеки судноплавства;
- приведення стандартів екологічної безпеки роботи морських портів у відповідність з міжнародними.

В даний час розроблені плани розвитку морських портів України на короткострокову та довгострокову перспективу, що включають перелік проектів в сфері днопоглиблення, розвитку інфраструктури морських терміналів, залізничної та автомобільної інфраструктур та інших інвестиційних проектів [4].

У 2018 році Держпідприємство "Адміністрація морських портів України" планує направити 152 млн доларів на капітальні інвестиції. Такий обсяг вкладень закладений в фінансовому плані підприємства на 2018 рік. Про це заявив глава АМПУ Райвіс Вецкаганс, виступаючи на Першому британо-українському Морському інфраструктурних Форумі в Одесі. Так з 2014 року АМПУ нарощував обсяги капітальних інвестицій.

У попередні роки обсяги капітальних інвестицій АМПУ виглядали наступним чином: у 2017 році – 55,9 млн, в 2016 році – 23,6 млн доларів, в 2015 році – 17,6 млн доларів, в 2014 році – 7,6 млн доларів. Всі ці кошти були витрачені на проведення днопоглиблення, а також модернізацію причальної і наземної інфраструктури в українських портах.

У фінансовому плані АМПУ на поточний рік є збільшення рівня чистого доходу підприємства на 7,7% в порівнянні з 2017 роком. Планується, що цей показник складе 8,4 млрд гривень. Чистий прибуток очікується на рівні 3,3 млрд гривень. Відрахування в бюджет складуть 4,5 млрд гривень [5].

Отже, підвищення інвестиційної привабливості морських портів дозволить: досягти підвищення іміджу України як морської держави та конкурентоспроможності портової галузі; залучити приватні інвестиції в обсязі 26 млрд. гривень для розвитку об'єктів портової інфраструктури; забезпечити щороку переробку 210 млн. тонн вантажів; створити потужності для переробки у морських портах не менш як 250 млн. тонн вантажів на рік; підвищити до 75-80 відсотків ефективність використання перевантажувальних комплексів морських портів; впровадити стимулюючі тарифи на послуги, що надаються в морських портах; збільшити надходження до державного бюджету України; створити додатково 15 тис. робочих місць.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Інвестиційна привабливість морських портів України потребує невідкладних перетворень, лібералізації майнових відносин, оновлення і модернізації матеріально-технічної бази та впровадження сучасної моделі функціонування морських портів. Приватний капітал інвесторів має велику кількість можливостей та джерел залучення фінансових та інших ресурсів, котрі важко доступні для держави. Окрім того, професійне відношення к підприємництву, володіння найкращими практиками управління портами, зацікавленість у економічному результаті. Також інвестори дуже добре орієнтуються у передових тенденціях ринку, що робить його ефективним учасником портового бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про морські порти України» від 17.05.2012 № 4709-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>.
2. Іванов Д.О. Інвестиції в розвиток портів / Д. О. Іванов // *Порти України*. -2003.- № 6.- С. 5-7.
3. Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року, затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 548-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80>.
4. Плани розвитку морських портів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uspa.gov.ua/ua/plani-rozvitku-portiv>.
5. Центр транспортны стратегий. АМПУ направит 152 млн долларов на капитальные инвестиции в этом году. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cfts.org.ua/news/2018/03/22/ampu_napravit_152 mln_dollarov_na_kapitalnye_investitsii_v_etom_godu_46322.
6. Державне підприємство Адміністрація морських портів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uspa.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7435:fakhivtsi-ampu-obgovorili-z-evropejskimi-kolegami-podalshi-kroki-shchodo-pidvishchennya-investitsijnoji-privablivosti-portiv&catid=77&Itemid=222&lang=ua.

References:

1. The Law of Ukraine "About the ports of Ukraine" dated 17.05.2012 № 4709-VI [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4709-17> [in Ukrainian].
2. Ivanov, D.O. (2003) Investments in the development of ports. *Ports of Ukraine*, 6, 5-7 [in Ukrainian].
3. Strategy of development of seaports of Ukraine for the period up to 2038, Zatv. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 11, 2013 No. 548-r [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80> [in Ukrainian].
4. Plans for development of sea ports of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.uspa.gov.ua/ua/plani-rozvitku-portiv> [in Ukrainian].
5. Center for Transport Strategies. AMPU will send \$ 152 million for capital investments this year. [Electronic resource]. – Access mode: http://cfts.org.ua/news/2018/03/22/ampu_napravit_152 mln_dollarov_na_kapitalnye_investitsii_v_etom_godu_46322 [in Russian].
6. State Enterprise Administration of Seaports of Ukraine. [Electronic resource]. – Access mode: http://www.uspa.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7435:fakhivtsi-ampu-obgovorili-z-evropejskimi-kolegami-podalshi-kroki-shchodo-pidvishchennya-investitsijnoji-privatyvivosti-portiv&catid=77&Itemid=222&lang=ua [in Ukrainian].

LYSYI Olexander Pilipovich,

Candidate of Economic Sciences, Professor, Director of the AMI NU "OMA", Mariupol, Ukraine
info@ami.edu.ua

OCHEREDCO Olena Oleksandrivna,

Senior Lecturer of the Department of "MiPMT" AMI NU "OMA", Mariupol, Ukraine
ocheredcoelena@gmail.com

TONKYH Lyudmila Semenovna,

Ph.D., Department of AMI NU "OMA", Mariupol, Ukraine
info@ami.edu.ua

IMPROVEMENT OF THE MARINE PORTS INVESTMENT ATTRACTIVENESS IN UKRAINE

Abstract.

Introduction. *The modern role of investment attractiveness of marine ports in Ukraine is revealed. The strategic directions of the development of the marine ports of Ukraine are outlined: increasing the competitiveness of the port industry through improved cargo handling; modernization and development of objects of the port infrastructure of general use, in particular automobile and railway access roads; provision of effective state regulation of specialized services provided in the seaport by natural monopolies and services, the fee for which is included in the port dues; improvement of the document circulation system, simplification of permitting procedures, reduction of cargo handling time; creation of conditions for the development of fair competition between the seaports of our country and others.*

Purpose. *The purpose of the study is to determine the role of investment attractiveness of seaports for improving the economic situation in Ukraine.*

Methods. *The main directions of state regulation of inflow of investments for the growth of the economy as a whole are determined.*

Results. *These are the existing positive aspects of the investment attractiveness of seaports.*

Originality. *The main directions of increase of investment attractiveness of marine ports in Ukraine are proposed: expansion of infrastructure; increase of space for logistics; increase in production through the use of information technology.*

Conclusion. *Investment attractiveness of sea ports of Ukraine requires urgent transformations, the liberalization of property relations, updating and modernization of the material and technical bases, and the introduction of a modern model of the functioning of marine ports. Private investors possess a large number of opportunities and sources for attracting financial and other resources that are difficult to access for the government. Investors are also well oriented in the advanced market trends, this fact makes them effective participants in the port business.*

Keywords: *marine ports, investment attractiveness, directions of increasing investment attractiveness.*

*Одержано редакцією: 27.11.2017
Прийнято до публікації: 11.12.2017*

УДК 330.332

ОЧЕРЕДЬКО Олена Олександрівна,
старший викладач кафедри «МіПМТ»
АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна
ocheredcoelena@gmail.com

ТОНКИХ Людмила Семенівна,
к.фіз.-мат.н., доцент кафедри «ПНІГД»
АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна
info@ami.edu.ua

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ХОЛДИНГОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Регулюванню інвестиційної діяльності та пов'язаних з нею економічних процесів посідає ключове місце у вирішенні існуючих проблем структурної перебудови економіки України, дозволяє активізувати науково-технічний прогрес, підвищити ефективність діяльності промислових підприємств. Таким чином, сприяє формуванню позитивних тенденцій розвитку економіки країни.